

Тема 7.3

Якими є сучасні міжнародні відносини

Ключові здобутки
у вивченні теми

3D

У цій темі ви дізнаєтеся про актуальні загрози та гарантії дотримання міжнародної безпеки, а також проаналізуєте стандарти міжнародної поведінки держав щодо підтримання міжнародного миру і безпеки. Ви зможете оперувати такими термінами, як: міжнародне право, система безпеки і співробітництва в Європі, міжнародне гуманітарне право.

Досліджуємо основні тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин.
Розуміємо принципи міжнародних відносин.

Діємо, проводячи дослідження сучасного міжнародного безпекового середовища.

«У сучасному світі є багато речей, що викликають занепокоєння. Зараз, мабуть, найбільш непевний момент у міжнародних відносинах від часів завершення Другої світової війни».

Христя Фріланд. Фото: U.S. Department of State from United States, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=56072201>

- Ознайомтеся з цитатою пані міністерки Христі Фріланд. Чим, на вашу думку, обумовлене занепокоєння політикині?
- Дізнайтеся більше про походження та політичну кар'єру Христі Фріланд.

Модуль 1

Які відносини є міжнародними

Міжнародні відносини як сфера людського співіснування охоплюють політичні, економічні, правові, дипломатичні, культурні та інші зв'язки між державами, народами, соціальними групами й організаціями, які діють на міжнародній арені.

Упродовж історичного розвитку людської цивілізації міжнародні відносини завжди займали значне місце у політичному та суспільному житті. На межі тисячоліть їхнє значення, під впливом глобалізації, суттєво зросло, оскільки сучасні країни перебувають у стані різноманітних і багатограних взаємодій.

Аналізуємо ситуацію

Проаналізуйте інформацію, подану в повідомленнях нижче. Визначте основних учасників міжнародних відносин. Які засоби переважають у взаємодії учасників міжнародних відносин на сучасному етапі?

Зіставте подані приклади з різними сферами міжнародних відносин:

- економічні
- політичні
- військові
- культурні

Важливим кроком для фінансової підтримки України стало проведення конференцій донорів «Встань за Україну» (Stand Up For Ukraine) і створення Фонду солідарності (Solidarity Fund, n.d.). За участі міжнародних партнерів у березні й травні 2022 р. було проведено дві такі конференції із загальним обсягом мобілізованих коштів на суму понад 16,4 млрд. дол.

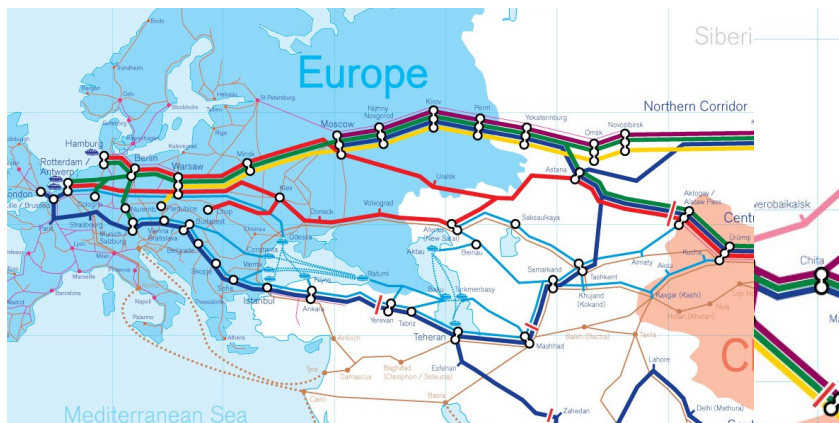
<https://euneighbourseast.eu/>

Розділ 7.3 Якими є сучасні міжнародні відносини

Фото: <https://ukrainian.voanews.com/a/is-collapse/3743522.html>

Естонія, Литва та Словенія підписали меморандум про порозуміння та співпрацю з Китаєм щодо впровадження економічної ініціативи «Один пояс — один шлях».

Міжнародна коаліція на чолі зі США заявила про звільнення від бойовиків терористичної організації «Ісламська держава» (ІДІЛ) 7,5 млн осіб. Про це повідомляє прес-служба Глобальної коаліції у Твіттері.

Як відомо, міжнародна коаліція під керівництвом США включає понад 70 країн — більшість членів ЄС, усі 27 членів НАТО та ін. Вона діє проти ІДІЛ в Іраку з дозволу місцевої влади.

Під час повномасштабної війни Росії проти України за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, найбільша кількість українських біженців перебуває в Європі, 5,12 млн осіб, станом на лютий 2023.

Модуль 2

Як міжнародне право врегульовує систему безпеки у світі

Міжнародні відносини регулюються нормами міжнародного права. Основні принципи міжнародного права закріплені в Статуті ООН (преамбула, Статті 1 і 2).

Принципи міжнародного права

- Незастосування сили або загрози силою;
- Невтручання у внутрішні справи;
- Співробітництво держав;
- Суверенна рівність держав;
- Непорушність державних кордонів;
- Рівноправ'я і самовизначення народів;
- Мирне розв'язання міжнародних суперечок.

Саме на дотриманні сторонами основних принципів міжнародного права ґрунтується мирне співіснування, система міжнародної безпеки. Відсутність прямої чи прихованої загрози виникнення конфліктів або здатність провідних держав світу, міжнародних організацій ефективно їм протистояти сприяє міжнародній співпраці. Лише в такому випадку можуть виникати близькі й навіть спільні інтереси, потреба в реалізації яких визначається необхідністю знайти адекватні відповіді на нові виклики, які пов'язані з глобальними проблемами людства.

Глобалізація змушує держави змінити не тільки свої підходи до визначення суті нових загроз і викликів, а й розробити нові інструменти їхньої нейтралізації.

Web-активність

Ознайомтеся з текстом Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Поміркуйте, які стандарти щодо підтримання міжнародного миру і безпеки встановила Декларація про принципи міжнародного права?

Ознайомтеся із текстом чи відео виступу Президента України Зеленського В.О на міжнародному безпековому форумі (червень 20

Відповідно до основних принципів міжнародного права доберіть аргументи, які свідчать про їхнє дотримання чи порушення.

На сьогодні міжнародне безпекове середовище перебуває у стані кризи, сутність якої полягає у руйнуванні засад світового ладу, сформованого після Другої світової війни та закріпленого у Статуті ООН та інших міжнародних документах.

**Досліджуємо
і обговорюємо**

Наведіть приклади проявів криз міжнародного безпекового середовища.

Які можуть бути відповіді на сучасні виклики міжнародного безпекового середовища? Що може бути гарантією дотримання міжнародної безпеки?

Модуль 3

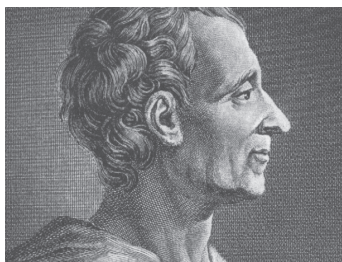
Яку роль відіграє Міжнародне гуманітарне право

■ **Міжнародне право** — це система юридичних принципів і норм договірної і звичаєвої характеру, які виникають у результаті погодження між державою та іншими суб'єктами міжнародного співтовариства і регулюють відносини з метою мирного співіснування.

Відповідно до основних принципів міжнародного права та положень Статуту ООН, держави повинні вирішувати конфліктні ситуації мирними засобами. Втім, незважаючи на те, що збройні конфлікти заборонені, вони усе ж відбуваються. Хоча масштабні війни, які охоплювали цілі континенти, зникли, людство досі не навчилось мирно співіснувати. Зараз у світі нараховується майже чотири десятки збройних конфліктів, один з яких триває і в Україні.

На сьогодні відсутній дієвий міжнародний механізм, який би не допускав виникнення збройних конфліктів. Міжнародне право враховує цю реальність суспільного життя і містить спеціальну систему міжнародно-правових норм і механізмів їхньої реалізації. Міжнародне гуманітарне право (право збройних конфліктів) спрямоване саме на захист жертв збройних конфліктів, тобто на захист прав людини в ситуаціях, коли основні механізми захисту прав людини не працюють чи малоефективні.

Громадянська реклама

**В періоди миру держави повинні творити якомога більше добра,
а в період війни — якомога менше зла.**

Шарль-Луї Монтеск'є, французький філософ

■ **Міжнародне гуманітарне право** (МГП, інші назви — право війни, право військових конфліктів) — галузь міжнародного права, головна мета якої полягає в гуманізації ведення військових дій та полегшення страждань жертв війни. МГП застосовується в ситуаціях збройних конфліктів, як міжнародних, так і внутрішніх.

Основними завданнями міжнародного гуманітарного права є захист цивільних осіб та тих, хто припинив/припинила брати участь у збройних діях, а також регулювання засобів і методів ведення війни.

Об'єкти, які перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права	Особи міжнародного гуманітарного права
• медичні формування • ьсанітарно-транспортні засоби • цивільні об'єкти • культурні цінності • особливо небезпечні об'єкти • об'єкти цивільної оборони • санітарні зони (місцевості) • місцевості, що не обороняються • демілітаризовані зони	• жертви збройних конфліктів • медичний і духовний персонал • парламентарі і особи, які їх супроводжують • персонал цивільної оборони • персонал, який відповідає за захист і охорону культурних цінностей • персонал, який бере участь у гуманітарних акціях
Напад на такі об'єкти заборонено	Напад на таких осіб забороняється

Web-активність

Заборонені методи і засоби ведення воєнних дій

Ознайомтеся з Інструкцією про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних силах України (відповідно до Наказу Міністерства оборони України від 23.03.2017 (параграф 3)).

Визначте заборонені методи та засоби ведення воєнних дій.

Web-активність

Де і чому відбуваються конфлікти?

У 2014 році Росія окупувала Крим і розпочала війну на Донбасі, а 24 лютого 2022 року російська армія розпочала широкомасштабне вторгнення на територію України по всій довжині спільного кордону і з території Білорусі. Україна захищає свою незалежність, відбиваючи широкомасштабну агресію росії, героїчно бореться за свою незалежність, проте наша країна — не єдина гаряча точка на карті світових конфліктів світу.

Ознайомтеся з інтерактивною картою, вказаною за QR кодом. Дізнайтеся про стан розвитку подій у найбільш конфліктних країнах світу.

Знайдіть на карті інформацію про війну в Україні.

Визначте, як довго триває той чи інший конфлікт, скільки людей загинуло, що стало причиною конфлікту і як він розвивається нині.

Ознайомтеся із наведеними історіями, пригадайте, які ще найбільш відомі терористичні акти відбулися у світі упродовж останніх років.

Які причини, на вашу думку, спонукають терористів здійснювати злочинні дії?

Яким чином ми можемо разом запобігти тероризму?

Модуль 4

Як тероризм впливає на міжнародну безпеку

Ознайомтеся із наведеними історіями, пригадайте, які найбільш відомі терористичні акти відбулися у світі упродовж останніх років.

Які причини, на вашу думку, спонукають терористів здійснювати злочинні дії?

Яким чином ми можемо разом запобігти тероризму?

11 вересня 2001 року, використовуючи захоплені пасажирські літаки, терористи атакували дві вежі Всесвітнього торговельного центру (США), у результаті чого загинуло близько 3000 людей. Під час рятувальної операції загинуло також понад 300 пожежників і співробітників поліції. Третій викрадений літак врізався в будівлю Пентагону у Вашингтоні, четвертий, імовірно, був спрямований на Білий дім, але не долетів до цілі. Відповідальність за теракти взяли на себе терористи з Аль-Каїди. Події 11 вересня у США стали найбільшим й найжахливішим терористичним актом в історії людства.

Фото: <https://www.radiosvoboda.org/a/29251026.html>

17 липня 2014 року над територією України відбулася авіаційна катастрофа рейсового пасажирського літака компанії «Малайзійські авіалінії», унаслідок якої загинули всі пасажери та екіпаж (загалом 298 осіб). Літак був підбитий з району м. Сніжне (смт Первомайський) за допомогою зенітно-ракетного комплексу «Бук», привезеного з Російської Федерації. За кількістю жертв катастрофа «Боїнга 777» стала найбільшою в історії України і загалом найсмертоноснішим збиттям пасажирського літака за всю історію людства.

Джерело: Рада з питань безпеки Нідерландів (The Dutch Safety Board) <https://www.onderzoeksraad.nl/en/onderzoek/2049/investigation-crash-mh17-17-july-2014>.

■ **Міжнародна співпраця** — процес взаємодії двох або декількох держав, у якому виключається застосування збройного насильства і домінують спільні пошуки реалізації спільних інтересів.

■ **Міжнародні організації** — об'єднання трьох або більше незалежних держав, їхніх урядів, інших міжурядових організацій, спрямоване на вирішення певних спільних питань чи організації проектів.

Розглядаємо і обговорюємо

Які проблеми боротьби із тероризмом відображені в коментарях політиків?

Прокоментуйте їхні думки.

Розділ 7.3 Якими є сучасні міжнародні відносини

Помічник Генерального директора з питань комунікації та інформації ЮНЕСКО Френк Ла Ру звертає увагу на те, що: «Кінцева мета терористів — розколоти суспільство навпіл. У тому числі шляхом провокування репресій, дискримінації та ворожнечі. Вони прагнуть одночасно довести свою правоту, отримати підтвердження своїх передбачень про широке переслідування, і водночас залучити собі нових послідовників. Вони прагнуть створити настрій поразки перед обличчям нападів і поляризованих реакцій».

Френк Ла Ру, помічник Генерального директора з питань комунікації та інформації ЮНЕСКО

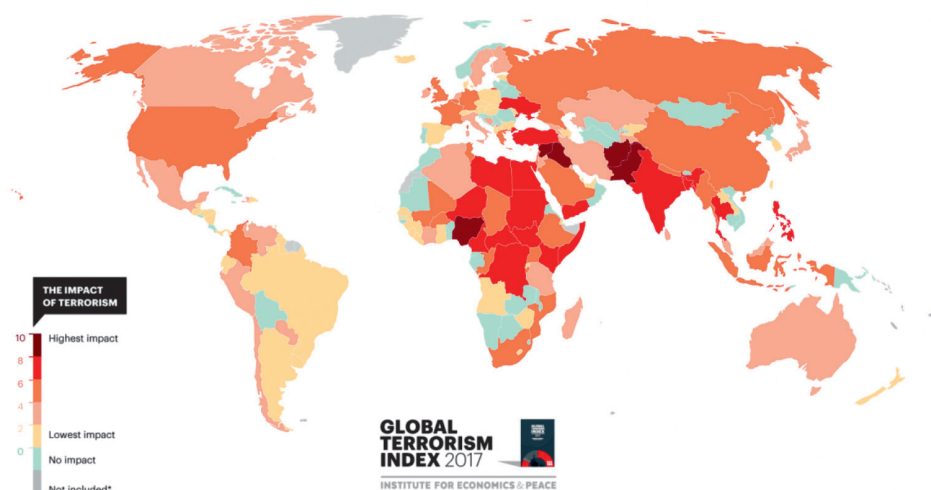
«...Ми не можемо у боротьбі з тероризмом поступитися основними цінностями... Зокрема, необхідно завжди поважати права людини і дотримуватися законності. Тероризм за своєю суттю є прямим посяганням на права людини і законність. Якщо ми у своїх діях у відповідь пожертвуємо ними, ми подаруємо перемогу терористам».

Кофі Аннан, Генеральний секретар ООН (1997–2006)

Застосуйте набуті знання і досвід

Карта глобального тероризму

1. Ознайомтеся з онлайн-картою Індексу глобального тероризму 2021р. <https://bit.ly/3UE9xMG>.
2. Визначте країни, у яких відбувається найбільше терористичних актів.
3. Складіть відповідну таблицю або діаграму.
4. Спрогнозуйте які зміни будуть внесені на карту після аналізу подій у світі в 2022р.
5. Проаналізуйте чому Україна просить світ надати РФ статус «держави-терорист» і що він змінить